

Tarkovszkij " Andrej Rubljov"-ja

Tarkovszkijnek is köszönheti a szovjet filmművészet, hogy ismét felvirágozott. Az elmúlt tíz évben alig született az Andrej Rubljov-hoz hasonló film. Ez nem azt jelenti, hogy az elmúlt évtized jó szovjet filmterméséből most kiemelkedett egy kimagasló mű, hanem azt, hogy egy pontosan körül nem határolható - évtized fércművei után egy-kettő kivételével / Menekülés/ most megismerhettünk a film lehetőségeit kellőképpen mérlegelve egy műalkotást.

Hibátlan, s mivel ez a film egészére értendő, így a legkisebb részletére is igaz. Az esetleges kérdés maradjon megválaszolatlanul: miért most, miért éppen most született meg, mi tette lehetővé, hogy a világ egy pillanatában újra az ember igazi arca felé fordult, amely arc azé az emberé, aki valahol egy lényegű a világgal: a művészé?

A művész arca a világ tragikus tekintete, a műalkotás bizonyíték és igény egyidejűleg: bizonyíték arra, hogy a szellem néha rátalál a formára és magához öleli a mindenséget; igény annyiban, amennyiben az ember mindegyre igényt tart az örökkévalóságra.

A film utról szól, amelyet kénytelen vállalni és megtenni az ember, ha alkotni akar, szól a kétségbeesésről és ábrándról, gyötrődésről és szabadságról, bizonytalanságról és bizonyosságról, félelelmről és repülésről: az erő és az akarat természetrajzát írja le, amelynek során nem nélkülözheti a buktatók és meghátrálásokat; de az újakezdés gyönyörű mámorának változatos színeit sem. S ez a

" gyönyörű mámor" természetesen most is, ebben a filmben is az utolsó pillanatban, valaminek a végén jelenik meg; talán csak azért, hogy jelezze: valaminek a végén egy másiknak az eleje kezdődik monoton dübörgéssel.

A film utolsó képein a hajnal táru elénk soha nem látott frissességgel.

- Megvirradt! - mondja Tarkovszkij.

De hányszor már a kétezer év alatt?!

Krasznahorkai László